

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра соціології і публічного управління
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Крос-культурні комунікації

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)

спеціальність 054 Соціологія
(шифр і назва)

освітня програма Соціологія управління
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни професійна підготовка; вибіркова
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

форма навчання денна
(денна / заочна/дистанційна)

Харків – 2023 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

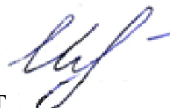
Робоча програма з навчальної дисципліни крос-культурні комунікації

(назва дисципліни)

Розробник:

доцент, кандидат соціологічних наук, доцент

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Панідзе Н.О.

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

соціології і публічного управління

(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

Протокол від «30» червня 2023 року № 6

Завідувач кафедри

(підпис)

В.М.Мороз

(ініціали та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми 054 “Соціологія управління”

Кафедра соціології і публічного управління

(назва кафедри на якій викладається дисципліна)

Гарант ОП

Бірюкова М.В.

(ПІБ)

30.06.2023

(Підпис, дата)

Завідувач кафедрою

Мороз В.М.

(ПІБ)

30.06.2023

(Підпис, дата)

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

№ зп	Дата засідання кафедри-розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри (яка викладає)	Підпис завідувача кафедри (на якій викладається)	Підпис гаранта освітньої програми
1					
2					
3					
4					
5					

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу формування у соціологів толерантного відношення до представників різних культур, розвиток навичок ділового співробітництва в умовах крос-культурного середовища

Компетентності

- Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (ЗК05).
- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК09).
- Здатність аналізувати соціальні відносини та ефективність соціальних комунікацій, здійснювати соціологічне забезпечення управління в окремих сферах їх існування (СК12).

Програмні результати навчання

- Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (РН04).
- Знати основні категорії соціального управління, основні типи організаційно-управлінських структур та шляхи оптимізації діяльності персоналу організації, потенціал соціологічного забезпечення управлінського процесу в організаціях; вміти будувати дерево цілей для діагностики діяльності та формувати стратегії розвитку організації (РН14).

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Історія соціології	Соціологія організацій
Соціологія культури	Соціологія управління
	Соціологія праці

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4	90/3	48	42	32	–	16	РЕ	–	+	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 53,3%

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1.	Л	4	<u>Змістовний модуль 1. Теоретичні засади дослідження крос-культурних комунікацій</u> <u>Тема 1. Крос-культурні комунікації та їх роль у сучасному суспільстві</u> 1. Поняття «крос-культурний». 2. Співвідношення понять культура та комунікація. 3. Місце крос-культурних комунікацій в сучасному суспільстві. 4. Поняття крос-культурної комунікації у працях соціологів сучасної доби постмодерну 5. Зворотній зв'язок в різних типах культур як фактор крос-культурної комунікації	1,5,7,8,9
2	СР	4	<u>Тема 1. Крос-культурні комунікації та їх роль у сучасному суспільстві</u> <u>Опрацювання лекційного матеріалу</u> <u>Підготовка рефератів:</u> 1. Соціалізація та інкультурація. 2. Передумови виникнення міжкультурної комунікації 3. Модерністські теорії міжкультурної комунікації 4. Міжкультурна комунікація за умов постмодерна 5. Становлення міжкультурної комунікації в Європі. 6. Утвердження міжкультурної комунікації в Україні та слов'янських країнах. 7. Національні відмінності крос-культурних комунікацій	1,5,7,8,9
3	ПЗ	2	<u>Тема 1. Крос-культурні комунікації та їх роль у сучасному суспільстві</u> 1. Поняття «крос-культурний». 2. Співвідношення понять культура та комунікація. 3. Місце крос-культурних комунікацій в сучасному суспільстві. 4. Поняття крос-культурної комунікації у працях соціологів сучасної доби постмодерну 5. Зворотній зв'язок в різних типах культур як фактор крос-культурної комунікації	1,5,7,8,9
4	Л	4	<u>Тема 2. Визначення поняття культури в сучасному світі</u> 1. Визначення культури. Характерні особливості культури. 2. Структура культури та основні її елементи. 3. Функції культури. 4. Різні підходи до вивчення культури. 5. Культурологічна модель Р. Льюїса	1,2,3,5,7

			2. Локальні культури та їх співіснування.	
5	СР	6	<p><u>Тема 2. Визначення поняття культури в сучасному світі</u> Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка відповідей на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні підходи до розуміння феномену культури 2. Форми культури: матеріальна, духовна, соціальна, фізична. 3. Типи культури в сучасному суспільстві 4. Види культури: культура суспільства, культура колективу, культура особистості 5. Проблема співвідношення культури і релігії 6. Міжкультурна взаємодія в глобалізованому суспільстві 7. Сутність і зміст культурної динаміки 8. Упередження та стереотипи. 9. Основні рушійні сили культурної глобалізації. 10. Принципи культурної політики в епоху глобалізації. 11. Поняття ефективної міжкультурної комунікації. 12. Приклади етнокультурних стереотипів у сучасному світі. 	1,2,3,5,7
6	ПЗ	2	<p><u>Тема 2. Визначення поняття культури</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Культура як комплекс систем цінностей, норм, знань і символів. 2. Механізм передачі і освоєння культури і складових її елементів. 3. Структура культури та її основні складові. 4. Мова як головний чинник культури. 5. Мовна поведінка та мовна особистість 	1,2,3,5,7
7	Л	4	<p><u>Тема 3. Сприйняття культури членами суспільства</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Культурний етноцентризм 2. Культурний релятивізм 3. Крос-культурний шок. 4. Різновиди крос-культурного шоку: етнічний, соціальний, політичний, релігійний. 5. Стадії та варіанти подолання культурного шоку 	3,6,8,13
8	СР	6	<p><u>Тема 3. Сприйняття культури членами суспільства</u> Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка есе за темою зі списку:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення критеріїв різниці культур у різних суспільствах. 2. Культурні універсалиї. 3. Фактори, які впливають на пристосованість до чужої культури 4. Модель засвоєння "чужої" культури М. Беннета 5. Механізми формування упереджень, стереотипів, узагальнень як способів сприйняття соціальної дійсності. 	3,6,8,13
9	ПЗ	2	<p><u>Тема 3. Сприйняття культури членами суспільства</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми етноцентризму: недостатній, помірний, абсолютний. 2. Культурний релятивізм та його принципи. 3. Суть крос-культурного шоку та особливості його перебігу. 	3,6,8,13

			<p>4. Різновиди крос-культурного шоку та відмінності у його подоланні.</p> <p>5. Негативні наслідки крос-культурного шоку.</p>	
10	Л	4	<p><u>Тема 4. Рівні вивчення культури</u></p> <p>1. Артефакти</p> <p>2. Проголошуванні цінності і переконання</p> <p>3. Базові уявлення (або базова система цінностей).</p>	3,4, 6, 10, 11
11	СР	4	<p><u>Тема 4. Рівні вивчення культури</u></p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Підготовка відповідей на питання:</p> <p>1. Артефакти як результати людської діяльності</p> <p>2. Архітектура і дизайн внутрішніх приміщень</p> <p>3. Привітальні ритуали і форми звернення</p> <p>4. Здійснення контакту</p> <p>5. Дрес-код</p> <p>6. Письмові контракти і усні угоди</p> <p>7. Сукупність проголошуваних цінностей.</p> <p>8. Класифікація базових уявлень (цінностей)</p>	3,4, 6, 10, 11
12	ПЗ	2	<p><u>Тема 4. Рівні вивчення культури</u></p> <p>1. Артефакти</p> <p>2. Проголошуванні цінності і переконання</p> <p>3. Базові уявлення (або базова система цінностей) в культурі</p>	3,4, 6, 10, 11
13	Л	4	<p><u>Змістовний модуль 2. Теоретичні та практичні виміри крос-культурних відносин</u></p> <p><u>Тема 5. Теоретичні основи крос-культурної комунікації</u></p> <p>1. Сутність міжкультурної комунікації.</p> <p>2. Форми міжкультурної комунікації</p> <p>3. Аспекти міжкультурної комунікації</p> <p>4. Стереотипи сприйняття в крос-культурному діалозі</p>	2,8,9,10
14	СР	6	<p><u>Тема 5. Теоретичні основи крос-культурної комунікації</u></p> <p>Підготовка командних проектів за темами:</p> <p>1. Парадокси міжкультурного спілкування</p> <p>2. Абстрагування й фільтрація інформації.</p> <p>3. Цінності, вірування та переконання у міжкультурному аналізі</p> <p>4. Змінні міжкультурної комунікації як її системні складові.</p> <p>5. Механізми рівнів утворення й інтерпретації повідомлення</p> <p>6. Інтегративна роль Інтернет-комунікацій в освіті.</p> <p>7. Глобальний вимір науково-технічного прогресу в контексті міжкультурного діалогу.</p> <p>8. Інтелектуальна міграція</p>	2,8,9,10
15	ПЗ	2	<p><u>Тема 5. Теоретичні основи крос-культурної комунікації</u></p> <p>1. . Контекст міжкультурної комунікації.</p> <p>2. Пряма і непряма, безпосередня і опосередкована форми комунікації</p> <p>3. Культурологічний аспект міжкультурної комунікації.</p> <p>4. Соціально-комунікативний та психологічний аспекти міжкультурної комунікації</p>	2,8,9,10
16	Л	4	<p><u>Тема 6. Вербальні та невербальні комунікації в контексті культур</u></p> <p>1. Особливості вербальної комунікації. Лінійна модель Г.</p>	3,6,11

			<p>Лассуелла</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Засоби вербальної комунікації та їх відмінності у різних культурах. 3. Поняття проневербальне спілкування. 4. Класифікація невербальних засобів спілкування та особливості їх використання. 5. Протиріччя сприйняття вербальних та невербальних засобів комунікації 	
17	СР	6	<p><u>Тема 6. Вербальні та невербальні комунікації в контексті культур</u></p> <p>Підготовка ділової гри з опрацювання різних видів вербально та невербальної комунікації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стилi вербальної комунікації: <ul style="list-style-type: none"> - прямий – непрямий - складний – стислий - особистісний- контекстуальний - інструментальний – афективний 2. Структуру та закономірності вербальної комунікації 3. Лінійна модель масової комунікації «пентада» Г. Лассуелла 4. Основні канали невербальної комунікації: <ul style="list-style-type: none"> - Міміка - Жести. - Візуальний контакт. - Голосові характеристики. - Просторова поведінка. <p>Висновки: Особливості невербальної комунікації як однієї із основних складових міжкультурної компетентності</p>	3,6,11
18	ПЗ	2	<p><u>Тема 6. Вербальні та невербальні комунікації в контексті культур</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика стилів вербальної комунікації. 2. Основні канали невербальної комунікації. 3. Форми невербальної комунікації. 4. Елементи невербальної комунікації та їх вплив на крос-культурне спілкування. <p>Ділова гра у вигляді інтерпретації елементів вербальної та невербальної комунікації представників різних культур</p>	3,6,11
19	Л	4	<p><u>Тема 7. Параметри культури, що визначають крос-культурну комунікацію</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Час і простір. Векторне і спіральне сприйняття часу в різних культурах 2. Культури з моноактивним, поліактивним і реактивним ставленням до часу 3. Ставлення до природи 4. Відносини між людьми в різних культурах, соціальна дистанція 5. Емоційні і нейтральні культури 	6,11
20	СР	6	<p><u>Тема 7. Параметри культури, що визначають крос-культурну комунікацію</u></p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Простір і час як універсалії культури. 2. Особливості векторного сприйняття часу. 3. Особливості спірального сприйняття часу. 	6,11

			<p>4. Сприйняття часу в моноактивних культурах.</p> <p>5. Ставлення до часу представників поліактивних культур.</p> <p>6. Відношення до часу в реактивних культурах.</p> <p>7. Різні підходи до взаємодії людини з навколишнім середовищем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Природа - підлеглий людині об'єкт. - Фаталістичне, підлегле відношення до природи. - Людина - частина природи і повинна жити в гармонії з нею <p>8. Основні параметри культури, що характеризують відносини між людьми</p> <p>9. Культури, орієнтовані на статус або досягнення</p> <p>10. Емоційна культура як складова частина професійної культури.</p>	
21	ПЗ	2	<p><u>Тема 7 Параметри культури, що визначають крос-культурну комунікацію</u></p> <p>1. Час і простір. Векторне і спіральне сприйняття часу в різних культурах</p> <p>2. Культури з моноактивним, поліактивним і реактивним ставленням до часу</p> <p>3. Ставлення до природи</p> <p>4. Відносини між людьми в різних культурах</p> <p>5. Емоційні і нейтральні культури</p>	6,11
24	Л	4	<p><u>Тема 8. Методологічні складності крос-культурних досліджень</u></p> <p>1. Зміст методу крос-культурного аналізу</p> <p>2. Типи порівняльно-культурних досліджень та зрізи соціокультурного простору</p> <p>3. Особливості крос-культурних порівнянь в соціології</p> <p>4. Методологія соціологічних досліджень крос-культурних комунікацій</p>	2 ,4, 9, 12
25	СР	4	<p><u>Тема 8. Методологічні складності крос-культурних досліджень</u></p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка відповідей на питання.</p> <p>1. Основні групи методів крос -культурного аналізу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кабінетні дослідження - «польові» дослідження <p>2. Зрізи соціокультурного простору</p> <p>3. Методологічні проблеми крос-культурного дослідження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначення виду дослідження, - проблема вибору підвалин порівняння, - формування вибіркової сукупності, - визначення перемінних, - мовні перешкоди, - дослідницькі процедури. <p>4. Джерела емпіричних даних в крос-культурних дослідженнях.</p> <p>5. Використання методу факторного аналізу.</p> <p>6. Функціональна еквівалентність інструменту</p>	2 ,4, 9, 12

			вимірювання. 7. Метод оцінки поведінкового сценарію. 8. Проблеми мовної еквівалентності.	
26	ПЗ	2	<u>Тема 8. Методологічні складності крос-культурних досліджень</u> 1. Характеристика основних методів крос- культурного аналізу. 2. Крос-культурний аналіз особливостей загальної культури, ділової культури і культури споживання.	2 ,4, 9, 12
Разом (годин)		90		

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	16
2	Підготовка до практичних (семінарських) занять	8
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	
4	Виконання індивідуальних завдань	18
	Разом	42

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

№ п/п	Теми рефератів	Тиждень виконання
1.	Основні рушійні сили культурної глобалізації.	2
2.	Принципи культурної політики в епоху глобалізації.	2
3.	Вплив глобалізаційних трансформацій на міжнародні крос-культурні дослідження	3
4.	Комунікативна модель культури Е. Холл: поведінковий аспект.	3
5.	Модерністські теорії міжкультурної комунікації.	4
6.	Інтегративна роль Інтернет-комунікацій в освіті.	5
7.	«Сценарій дозрівання» У. Ганнерса як шлях зближення Сходу і Заходу.	
8.	Моделі корпоративних культур по Т.Дилу й А.Кеннеді.	6
9.	Моделі корпоративних культур по Дж.Зонненфельду	7

10.	Моделі корпоративних культур Ф.Тромпенаарса й Ч. Хампдена-Гернера	7
11.	Теорія комунікативного пристосування Х. Джайлз	8
12.	Теорія ціннісних орієнтацій Ф. Клакхона, Ф. Стродбека..	8
13.	Принципи крос-культурного підходу Дж. Мердока	9
14.	Теорія «фейса» С. Тинг-Туми.	9
15.	Параметрична модель культури Г. Хофстеде	10
16.	Перетин культур, використання інституту посередництва	11
17.	Крос-культурні особливості проведення переговорів	12
18.	Система цінностей у європейсько-американській культурі.	12
19.	Особливості китайського менталітету	13
20.	Особливості японського менталітету	13
21.	Особливості переговорів у Японії	14
22.	Особливості переговорів у країнах Європи	14
23.	Етнічні, расові та культурні стереотипи.	15
24.	Вербальна міжкультурна бізнес комунікація	16
25.	Невербальне спілкування й міжкультурне ділове співробітництво.	16
26.	Методологічні складності крос-культурних досліджень.	16

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу); метод проблемного викладення; частково-пошуковий,

або евристичний метод (лекції за окремими темами викладаються в проблемній формі)

Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час підготовки індивідуальних проєктів); дослідницький метод (студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть дослідження, виміри та виконують інші пошукові дії для створення презентації на задану тему). Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі дискусії.

Лекції – викладення теоретичного матеріалу лектором згідно навчальної програми і розподілу годин поміж темами. Використовуються різні інтерактивні форми активізації аудиторії та відеопрезентації вербальної інформації. Лектор має власний конспект, що відображає основний зміст теми, студенти занотовують нову інформацію у власні конспекти.

Практичні заняття – проводяться у формі семінарських занять. Для семінарських занять студенти опрацьовують лекційний матеріал, готують виступи з використанням навчальної і наукової літератури, виступають з презентаціями. Лектор оцінює активність студентів впродовж семінару за прийнятою шкалою оцінок в балах. Під час семінарського заняття обов'язково за кожною темою оцінюються рівень знань студентів за допомогою тестових завдань за темою. Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі ділової гри або дискусії.

Індивідуальне завдання – вид самостійної роботи поза аудиторними годинами, коли студент, використовуючи лекційний матеріал та додаткові джерела знань, розробляє особисту тему.

Підготовка презентації – вид самостійної роботи, що виконується студентом поза аудиторними годинами. Студент вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком студент здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або Інтернет-ресурси. Також складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 10-15 слайдів, текст доповіді – 4-5 стандартних сторінок, набраних на комп'ютері. Основний зміст презентації доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку від викладача.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль проводиться за результатами роботи студентів на семінарських заняттях шляхом оцінювання індивідуальних доповідей, проєктів та їх презентації, а також методом оцінювання активності студента в обговоренні питань розглянутих на семінарі.

Підсумковий контроль проводиться шляхом накопичення балів або у формі диференційного заліку студента за прийнятою шкалою академічних оцінок

Контрольні питання до заліку.

1. Поняття «крос-культурний».
2. Співвідношення понять культура та комунікація.
3. Місце крос-культурних комунікацій в сучасному суспільстві
4. Сутність міжкультурної комунікації.
5. Форми міжкультурної комунікації
6. Пряма і непряма форми комунікації
7. Безпосередня і опосередкована форми комунікації
8. Аспекти міжкультурної комунікації.
9. Культурологічний аспект міжкультурній комунікації.
10. Лінгвістичний аспект міжкультурній комунікації.
11. Етичний аспект міжкультурній комунікації.
12. Соціально-комунікативний аспект міжкультурній комунікації.
13. Психологічний аспект міжкультурній комунікації.
14. Професійно-прикладний аспект міжкультурній комунікації.
15. Характерні особливості культури.
16. Новаторство і традиції як умови розвитку культури.
17. Локальні культури та їх співіснування.
18. Типи взаємодії культур
19. Особливості крос-культурного діалогу
20. Культурний етноцентризм
21. Культурний релятивізм
22. Крос-культурний шок.
23. Стадії культурного шоку
24. Подолання культурного шоку.
25. Визначення культури
26. Структура культури
27. Функції культури
28. Різні підходи до вивчення культури.
29. Структуру та закономірності вербальної комунікації
30. Стилї вербальної комунікації
31. Лінійна модель масової комунікації «пентада» Г. Лассуелла
32. Поняття про невербальне спілкування
33. Основні канали невербальної комунікації.
34. Артефакти як результати людської діяльності.
35. Артефакти української культури.
36. Проголошуванні цінності і переконання.
37. Сукупність проголошуваних цінностей як основа корпоративної культури.
38. Класифікація базових уявлень (цінностей): вітальні, соціальні, моральні, релігійні, естетичні.
39. Базова система цінностей українського суспільства.
40. Простір і час як універсалії культури.
41. Особливості векторного сприйняття часу.
42. Особливості спірального сприйняття часу.
43. Сприйняття часу в моноактивних культурах.
44. Ставлення до часу представників поліактивних культур.

45. Відношення до часу в реактивних культурах.
46. Різні підходи до взаємодії людини з навколишнім середовищем:
47. Природа - підлеглий людині об'єкт.
48. Фаталістичне, підлегле відношення до природи.
49. Людина - частина природи і повинна жити в гармонії з нею
50. Основні параметри культури, що характеризують відносини між людьми
51. Культури, орієнтовані на статус або досягнення
52. Емоційна культура як складова частина професійної культури.
53. Основні групи методів крос-культурного аналізу.
54. Методологічні проблеми крос-культурного дослідження.
55. Джерела емпіричних даних в крос-культурних дослідженнях.
56. Використання методу факторного аналізу.
57. Функціональна еквівалентність інструменту вимірювання.
58. Метод оцінки поведінкового сценарію.
59. Проблеми мовної еквівалентності.
60. Крос-культурний аналіз особливостей ділової культури.

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА
ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)**

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання успішності студента

Модульна контрольна робота	Індивідуальні завдання	Підготовка проектів	Активність на практичних заняттях	Сума
40 (2*20)	10	20	30	100

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ЄКТС

Рейтингова Оцінка, бали	Оцінка ЄКТС та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82-90	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання містять певні неточності;
75-81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати практичні задачі. 	- невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.
			<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного 	Невміння давати аргументовані відповіді на

64-74	D	Задовільно	застосування; - вміння вирішувати прості практичні задачі.	запитання; - невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; - невміння вирішувати складні практичні задачі.
60-63	E	Задовільно	- Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля, - вміння вирішувати найпростіші практичні задачі.	Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; - невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом.	Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні задачі.

1-34	F (потрібно повторне вивчення)	Незадовільно	- Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач
------	---------------------------------------	--------------	---

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

- 1) силабус навчальної програми
- 2) робоча програма навчальної дисципліни
- 3) плани семінарських занять
- 4) завдання для самостійної роботи
- 5) екзаменаційні питання
- 6) бібліотечний фонд університету і кафедри
- 7) електронні версії навчальної і наукової літератури
- 8) сайт кафедри: <http://web.kpi.kharkov.ua/sp/054-sotsiologiya-bakalavr-2/>

Базова література

1.	Шавкун І. Г., Дибчинська Я. С. Крос-культурна комунікація в міжнародному бізнесі: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності». Запоріжжя: ЗНУ, 2019. – 107 с.
2.	Верховод Л. І. Соціологія культури та міжкультурна комунікація : навч.-метод. посіб. для студ. ден. та заочн. форми навч. спец. «Соціологія» / Л. І. Верховод ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2018. – 263 с.
3.	Горлач В. В. Організаційно-педагогічні умови формування вмінь крос-культурної комунікації у майбутніх фахівців сфери обслуговування / В. В. Горлач // WschodnioeuropejskieCzasopismoNaukowe. – 2020. – № 2, Ч. 1. – С. 9–

	14.
4.	Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація / В.М Манакін. – Київ: ЦУЛ, 2012. –288 с.
5.	Глінковська Б. Крос-культурні підприємницькі комунікації : навчальнометодичний посібник для магістрантів / Б. Глінковська, Є. Чеботарьов, В. Чеботарьов ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Старобільськ, 2018. – 120 с.

Допоміжна література

6.	Азарова Ю. Мультикультуралізм і сучасні моделі міжкультурної комунікації / Ю. Азарова // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Культурологія. - 2016. - Вип. 17. - С. 13-19. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoakl_2016_17_
7.	Бурак О.С. Крос-культурна комунікація як наслідок глобалізаційних крос-культурних контактів, 2012. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Grani/2012_5/27.pdf
8.	Головаха Є., Горбачик А., Паніна Н. Україна та Європа: результати міжнародного порівняльного соціологічного дослідження. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2006.- 142 с.
9.	Сайтарли І.А. Культура міжособистісних стосунків : Навч.посібн./ І.А.Сайтарли. – К : Академвидав, 2010. – 240 с.
10.	Коч Н. В. Міжкультурна комунікація: навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во «ЧП Румянцева А.В.», 2017. – 200 с.
11.	Комунікативні тренди міжнародних відносин. Монографія / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Піпченко Н. О., Москаленко Т. В., Погорська І. І., Белоусова Н.Б., Кучмій О. П., Сербіна Н. Ф., Сербіна К. Ю., Фролова О. М., Шевченко О.В.– К.: Центр вільної преси, 2016. – 614 с.
12.	Стегній О. Г. Методологічні складності крос-культурних досліджень/ О. Г. Стегній// Український соціум. 2013. № 2(45) С.99 – 111.
13.	Щетініна Л. В. Сутність крос-культурної компетентності: від теорії до практики /Л. В. Щетініна, С. Г. Рудакова // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2017. – № 4. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5537

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. www.useps.org– офіційний сайт українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова (представлені результати досліджень, діаграми, кількісні показники, наводяться дані порівняльних досліджень).
2. www.sociology.kharkov.ua– SociologyHall, сайт соціологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
3. <http://www.socium.info/library.html>– бібліотека соціологічної літератури.
4. www.useps.com.ua/ukr/all/sociology(Архів соціологічних даних Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, м. Київ).

5. www.ukrstat.gov.ua(Статистичні матеріали Держкомстату України).